

در این سرفصل همچنین می‌خوانید:

۶۶ نفت دسامبر

۶۷ تیر خلاص

۶۸ تحولات انرژی

۶۸ طرح ماه



سهم خواهی قدرت‌های گازی

## بازی با غول روسیه

توان بالای تولید و صادرات گاز ایران، می‌تواند سهم کشورمان را از قدرت آپک و مجمع افزایش دهد. ولی قدرت گازی روسیه ممکن است به بازی انحصاری این کشور منجر شود.

قطر، الجزایر، مصر، ترینیداد و توباگو، ونزوئلا، لیبی، نیجریه، بولیوی، برونئی و گینه، کشورهای عضو این مجمع هستند. نروژ، بزرگترین تولیدکننده گاز در منطقه اروپای غربی و قزاقستان نیز به عنوان عضو ناظر در جلسات این مجمع حضور خواهند داشت.

مجمع کشورهای صادرکننده گاز که از آن به آپک گازی تعبیر می‌شود، با هدف افزایش سطح هماهنگی و تقویت همکاری‌ها بین کشورهای عضو تشکیل شده است. این مجمع همچنین افزایش سطح ارتباطات و گفت‌وگوها بین کشورهای تولیدکننده و مصرف‌کننده گاز طبیعی را از دیگر اهداف خود اعلام کرده است. زمان‌بندی برنامه‌های بهره‌برداری از طرح‌های تولید و صادرات گاز کشورهای عضو، هماهنگی در خصوص احجام گاز صادراتی، تقسیم‌بندی بازارها و هماهنگی در زمینه قیمت‌گذاری گاز صادراتی از دیگر محورهای این مجمع اعلام شده است.

### توان مجمع در بازار گاز

مجمع کشورهای صادرکننده گاز با برخورداری از ۱۲۷ تریلیون متر مکعب از ذخایر اثبات‌شده گاز دنیا، سهمی معادل ۷۱ درصد از مجموع ذخایر این حامل انرژی را به

جایگاه ایران در تصمیمات مهم جهانی - به خصوص در زمینه مسایلی که در آن حرفی برای گفتن دارد - نیازمند توجه بیشتری است. ماهنامه «اقتصاد ایران» بنا به اهمیت موضوع گاز و نقش آن در سطح بین‌الملل، سرفصل تحولات انرژی این شماره خود را به نقش قدرت‌های بزرگی چون روسیه و سهم ایران اختصاص داده است که از نظر خوانندگان می‌گذرد.

در آخرین نشست مجمع کشورهای صادرکننده گاز (Gas Exporting Countries Forum) در ۱۸ آذر، لیونید بوخانوسکی نامزد روسیه را به عنوان اولین دبیر کل مجمع برای یک دوره دوساله قابل تمدید انتخاب کردند. سابقه سیاست‌های روسیه در حوزه انرژی (نفت و گاز) و تعاملات این کشور با آپک، مباحثی را در خصوص امکان برقراری ارتباطات سازنده بین اعضای مجمع در سطح مورد انتظار ایجاد کرده است.

### مجمع کشورهای صادرکننده گاز

وزرای انرژی عضو مجمع کشورهای صادرکننده گاز در سوم دی‌ماه سال گذشته در نشست خود در مسکو، تشکیل رسمی این سازمان را اعلام کردند. ایران، روسیه،

خود اختصاص داده است.

نسبت توزیع سهم ذخایر نفت در میان کشورهای عضو سازمان آپک در مقایسه با ارقام جهانی وضعیت تقریباً مشابهی دارد.

در بخش تولید نیز سهم کشورهای تولیدکننده گاز عضو مجمع از تولید جهانی این حامل انرژی، تقریباً معادل سهم کشورهای تولیدکننده عضو آپک از تولید جهانی نفت است.

نگاهی به سهم آپک و مجمع کشورهای صادرکننده گاز در تجارت جهانی نفت و گاز، بیانگر میزان بلوغ و نفوذ این دو سازمان در بازارهای جهانی انرژی‌های مزبور است. صادرکنندگان نفت آپک در سال ۲۰۰۷ میلادی ۳۵ درصد از مجموع تجارت جهانی نفت را به بازار عرضه کرده‌اند، درحالی که تولیدکنندگان گاز عضو مجمع کشورهای صادرکننده گاز در سال مزبور ۳۷ درصد از مجموع گاز مبادله‌شده در بازارهای جهانی را تأمین کرده‌اند.

از طرفی در سال ۲۰۰۷ معادل ۶۴ درصد از مجموع نفت خام مصرف‌شده در دنیا از محل واردات تأمین شده است. گفتنی است این رقم در بازار جهانی گاز کمتر از ۱۹ درصد بوده و این به معنای عدم بلوغ بازار جهانی گاز در مقایسه با بازار جهانی نفت است.

### نحوه توزیع قدرت در آپک و مجمع

نگاهی به توزیع قدرت در سازمان کشورهای صادرکننده نفت و مقایسه آن با مجمع کشورهای صادرکننده گاز نشان می‌دهد توزیع قدرت در آپک از حیث تولید، عادلانه‌تر از مجمع کشورهای صادرکننده گاز است. عربستان سعودی به عنوان بزرگترین دارنده ذخایر نفت‌خام جهان و بزرگترین تولیدکننده نفت‌خام دنیا و آپک، مجموعاً ۳۰ درصد از تولید نفت خام این سازمان را به خود اختصاص داده ولی روسیه به عنوان بزرگترین دارنده ذخایر اثبات‌شده گاز دنیا

بدیهی است در بلندمدت بسیاری از سیاست‌های وضع شده از جانب مجمع کشورهای صادرکننده گاز مبتنی بر ظرفیت‌های تولید گاز کشورهای عضو خواهد بود. لذا لازم است در کوتاه‌مدت، جمهوری اسلامی ایران ضمن ممانعت از شکل‌گیری فضای تک‌قطبی در مجمع، افزایش تعاملات درون‌سازمانی بین اعضا و شکل‌دهی صندوقی برای توسعه سرمایه‌گذاری‌ها و ارتقای سطح تکنولوژی در بخش بالادستی را در کشورهای عضو

در دستور کار قرار دهد. در میان‌مدت و بلندمدت، افزایش ظرفیت‌های تولید و صادرات گاز ایران در اولویت راهبردهای کشورمان برای کسب جایگاهی متناسب با ظرفیت‌ها در مجمع کشورهای صادرکننده گاز قرار دارد. همچنین سرمایه‌گذاری در ساختارهای انتقال گاز به مبادی صادراتی اروپا (از جمله خط انتقال نهم سراسری) از دیگر اولویت‌های میان‌مدت و بلندمدت کشور برای افزایش توان تأثیرگذاری بر تصمیمات مجمع خواهد بود. تعامل با سایر عرضه‌کنندگان غیرعضو مجمع (مانند ترکمنستان) و نیز کشورهای واقع بر مسیرهای ترانزیت گاز به

اروپا (ترکیه، ارمنستان، بلاروس و یونان) سهم بسزایی در افزایش قدرت چانه‌زنی جمهوری اسلامی ایران در این زمینه خواهد داشت ■

تولید گاز جمهوری اسلامی ایران ۳/۷ درصد از مجموع تولید جهانی گاز و ۱۰ درصد از تولید گاز کشورهای عضو مجمع است. رشد شدید مصرف گاز طبیعی در ایران طی سال‌های اخیر، عملاً امکان ایجاد مازاد گاز را برای صادرات با محدودیت‌های شدید مواجه ساخته است. لذا روسیه به عنوان بزرگترین بازیگر بالفعل مجمع، از امکان تأثیرگذاری بالایی در تعیین سیاست‌های مجمع برخوردار خواهد بود.



سرمایه‌گذاری در تولید گاز طبیعی و کنترل حجم گاز موجود در بازار از دیگر محورهایی است که مجمع با برتری نسبی روسیه در تلاش خواهد بود تا بر سیاست‌های کشورهای عضو در این زمینه تأثیرگذار باشد.

و بزرگترین دارنده ذخایر عضو مجمع، بیش از ۵۲ درصد از مجموع تولید مجمع و ۲۱ درصد از تولید جهانی گاز را به خود اختصاص داده است. به عبارت دیگر در حالی که در آپیک، تولید سه کشور بزرگ تولیدکننده نفت پس از عربستان (ایران، کویت، امارات عربی متحد)، تقریباً معادل تولید عربستان است، در مجمع کشورهای صادرکننده گاز، مجموع تولید تمامی اعضا کمتر از تولید روسیه است. در ضمن با در نظر گرفتن مصرف داخلی گاز طبیعی

در کشورهای عضو، مقدار گاز در دسترس برای صادرات تمامی کشورهای عضو (به جز روسیه)، معادل ۴۰ درصد از گاز در دسترس روسیه برای صادرات است.

روسیه در سال ۲۰۰۷ با صادرات حدود ۱۴۸ میلیارد متر مکعب گاز به ۲۲ کشور دنیا که همگی در منطقه اروپا قرار داشته‌اند و اختصاص سهمی معادل ۲۷ درصد از مجموع تجارت جهانی گاز، عنوان بزرگترین صادرکننده گاز دنیا را به خود اختصاص داده است. گفتمنی است عربستان سعودی به عنوان بزرگترین صادرکننده نفت عضو آپیک، تنها ۱۵ درصد از صادرات نفت دنیا را تأمین می‌کند.

در مقابل، جمهوری اسلامی ایران به عنوان دومین دارنده ذخایر گاز دنیا با صادرات حدود ۶ میلیارد متر مکعب گاز به ترکیه در سال ۲۰۰۷، تنها سهمی یک درصدی از بازار جهانی گاز را به خود اختصاص داده است.

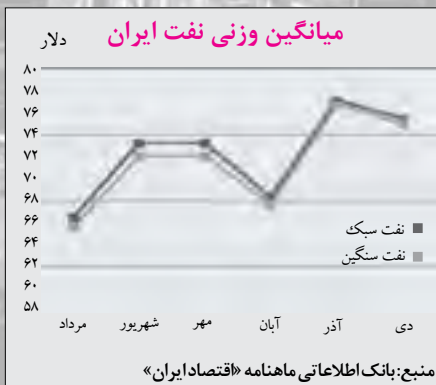
## نفت دسامبر

### گزارش «اقتصاد ایران» از بازار جهانی نفت

داشتند و به ۷۳/۵۵ دلار در هر بشکه رسید. این نفت خام در قیمت‌های ۷۲/۰۳ تا ۷۳/۸۶ دلار دادوستد شد. شایان ذکر است معاملات این دو نوع نفت خام برای تحویل در ماه ژانویه در روز گذشته منقضی شد. قیمت بنزین تحویلی در ماه ژانویه نیز ۲/۲۸ سنت (۱/۵۶ درصد) بالاتر رفته و در سطح ۱/۸۷ دلار در هر گالن تثبیت و تغییر قیمتی آن در محدوده ۱/۸۵ تا ۱/۹۰ دلار تثبیت شد.

۲/۹ میلیون بشکه کاهش یافته، اما ذخیره‌سازی بنزین ۹۰۰ هزار بشکه افزایش را نشان می‌دهد. بر طبق گزارش آژانس، سطح موجودی نفت خام، بنزین و فرآورده‌های میان تقطیر در این هفته به ترتیب ۲۳۲/۴، ۱۶۴/۴ و ۲۱۷/۲ میلیون بشکه است. تقاضای فرآورده‌های نفتی طی چهار هفته اخیر ۱۷۷۷ میلیون بشکه در روز بوده که نسبت به دوره مشابه سال قبل ۱/۷ درصد کاهش داشته است.

در پی انتشار آمار سطح ذخیره‌سازی‌ها توسط دولت آمریکا، بورس نفت این کشور با افزایش شدید قیمت نفت خام روبه‌رو شد که کاهش بیش از انتظار موجودی نفت خام و فرآورده‌های میان‌تقطیر از مهمترین دلایل این امر است. به علاوه گزارش هفتگی آمار ذخیره‌سازی آژانس بین‌المللی انرژی نشان می‌دهد که موجودی نفت خام و فرآورده‌های میان‌تقطیر در هفته منتهی به ۱۱ دسامبر به ترتیب ۳/۷ و



منطقه	نفت سبک	نفت سنگین
آسیا	۷۶/۸۸	۷۵/۶۶
شمال غربی اروپا	۷۳/۶۹	۷۳/۲۴
مدیترانه	۷۲/۸۸	۷۲/۵۳
آفریقای جنوبی	۷۳/۴۳	۷۲/۹۸
میانگین وزنی	۷۵/۴۷	۷۴/۹۹

یادداشت: متوسط اول تا ۱۶ دسامبر  
استخراج: «اقتصاد ایران» از امور بین‌الملل شرکت ملی نفت